

Tohle ještě není vlastní příběh...

Vám to klidně řeknu: té věci s Emilem jsem se sám nenadál. Chtěl jsem vlastně napsat něco docela jiného, příběh, v němž by tygři strachy cvakali zuby a datlovníky kokosovými ořechy. Tu malou, černobíle kostkovanou lidožroutskou holčičku, která plula přes Tichý oceán do San Franciska k firmě Drinkwater et Co. pro zubní kartáček, jsem chtěl pojmenovat Petrželka. Jenom křestním jménem, toť se ví.

Měl jsem na mysli skutečný jihomořský román. Povídal mi jednou jeden pán, takový vousáč, že vy takové věci čtete nejraději.

První tři kapitoly byly už docela hotové. Náčelník Smrtimůž, zvaný též Rychlá pošta, odjišťoval právě nůž nabitý horkými pečenými jablky, chladnokrevně namířil a rychle počítal do tří set devadesáti sedmi...

A já si vám najednou ne a ne vzpomenout, kolik nohou má velryba. Natáhl jsem se na podlahu jak široký tak dlouhý – v té

poloze se mi nejlépe přemýšlí – a uvažoval jsem. Ale tentokrát to nebylo nic platné. Prolistoval jsem velký slovník. Napřed svazek V a potom – z opatrnosti – i svazek W. Ale nikde jsem o tom nenašel ani jediné slovo. A musel jsem to vědět, když jsem chtěl psát dál! Musel jsem to dokonce vědět přesně!

Víte, ono to není jen tak. Kdyby byla velryba v dané chvíli vykročila z pralesa nepravou nohou, nebyl by ji náčelník Smrtimůž s přezdívkou Rychlá pošta v žádném případě zasáhl.

Ale kdyby ji byl těmi pečenými jablky nezasáhl, Petrželka, to malé lidožroutské děvčátko, by se nebyla setkala s paní Lehmannovou, pradlenou démantů.

A kdyby byla Petrželka nepotkala paní Lehmannovou, nebyla by nikdy dostala tu cennou poukázku, kterou musel u firmy Drinkwater et Co. v San Francisku předložit každý, kdo chtěl získat zbrusu nový kartáček na zuby. No a kdyby...

Můj jihomořský román – a co jsem se na něj natěšil! – ztroskotal tedy, abych tak řekl, o velrybí nohy! Doufám, že tomu rozumíte! Bylo mi to moc líto. Když jsem to řekl slečně Fidlínové, div se nedala do pláče. Ale měla zrovna plné ruce práce, musela prostírat na stůl k večeři, a proto s tím pláčem ještě počkala. Nu, a později na něj zapoměla. Takové jsou ženy! Chtěl jsem tu knížku nazvat Petrželka v pralesi. Báječný titulek, co? Teď leží tři první kapitoly doma pod stolem a podpírají ho, aby se neviklal. Pro mne za mne, ale sud'ťe

sami: je to vhodné posláni pro román, jehož děj se odehrává v jižních mořích?

Vrchní číšník Vrtátko, s kterým někdy hovořím o své práci, se mě zeptal za pár dní, jestli jsem byl někdy tam dole.

„Kde dole?“

„V jižních mořích. V Austrálii, na Sumatře, Borneu a tak dále.“

„Ne. Proč?“

„Protože můžete psát jen o věcech, které znáte a které jste viděl,“ vysvětlil mi pan Vrtátko.

„Ale dovolte, milý pane Vrtátko!“

„To je přece jasné! Víte, Neugebauerovi – navštěvují taky náš podnik – měli služebnou a ta nikdy neviděla, jak se peče drůbež. Loni o Vánocích měla upéct husu. Paní si šla zatím obstarat nákupy. Když se vrátila, čekalo ji pěkné nadělení! Děvče dalo husu na pekáč tak, jak ji koupilo v tržnici, neopařenou, nevykuchanou! To vám byl puch – co vám budu povídat!“

„No a–? Snad nechcete tvrdit, že upéct husu je totéž jako napsat knihu? Pane Vrtátko, nezlobte se, ale tomu se musím smát.“

Pan Vrtátko počkal, až se jaksepatří vysměju. Netrvalo to ostatně dlouho.

„Vaše jižní moře, lidožrouti, korálové útesy a celé to kouzlo,“ řekl pak, „to je vaše husa. Román je váš pekáč, na kterém

chcete upéct Tichý oceán, Petrželku a tygry. A jestli ještě nevíte, jak se takové zvíře peče, může z toho povstat přenáramný puch, zrovna jako u té Neugebauerovic služby.“

„Ale vždyť to tak dělá většina spisovatelů!“ zvolal jsem.

„Dobré chutnání!“ bylo všechno, co k tomu podotkl pan Vrtátko.

Chvilí jsem uvažoval. Potom jsem se znovu ujal slova:

„Pane Vrtátko, znáte Schillera?“

„Schillera? Skladníka z lesního zámeckého pivovaru?“

„Ale ne. Básníka Friedricha Schillera, který napsal před víc než sto lety řadu divadelních her.“

„Ach tak! Schillera! Toho, který má všude pomníky?“

„Ano. Schiller napsal hru, jejíž děj se odehrává ve Švýcarech. Ta hra se jmenuje Vilém Tell. Dřív o ní psávaly děti ve škole slohové úkoly.“

„My taky,“ řekl pan Vrtátko. „Ano. Tella znám. Je to velkolepé drama. To se Schillerovi musí nechat, jen co je pravda. Ale ty slohové úkoly bývaly strašné. Na jeden se pamatuju dodnes: Proč se Tell nezachvěl, když cílil na jablko? Dostal jsem z něj tenkrát pětku. Víte, já ve slohu nikdy příliš ne...“

„Pusťte zas chvíli ke slovu mě, pane Vrtátko,“ přerušil jsem ho. „Vidíte, Schiller nikdy nebyl ve Švýcarech, a jeho hra se přesto shoduje přesně se skutečností.“

„Inu, četl asi kuchařské knihy,“ mínil pan Vrtátko.

„Kuchařské knihy?“

„Ovšem! A z těch se dobře poučil: jak vysoké jsou švýcarské hory; kdy tam taje sníh; jaké to je, když se nad Vierwaldstädtským jezerem rozpoutá bouře; a jak to bylo, když udělali sedláci revoluci proti guvernérovi Gesslerovi.“

„Ano, to je pravda, Schiller to všechno skutečně studoval.“

„Vidíte!“ zvolal vítězoslavně pan Vrtátko a rozehnal se ubrouskem po letící mouše. „Když to uděláte jako on a prostudujete předtím knihy, můžete i vy napsat tu svou klokan-skou historii o Austrálii.“

„Ne, to se mi nechce. Kdybych měl peníze, moc rád bych si tam zajel a prohlédl si všechno na místě. Ale číst knihy, ó jé...“

„Já vám tedy poradím,“ povídá pan Vrtátko. „Pište o věcech, které znáte. O podzemní dráze, o hotelích a tak dále. O dětech, jak vám denně běhají před očima a jakými jsme byli i my...“

„Ale jeden vousatý pán, který zná děti jako své boty, mě výslovně upozornil, že se jim taková kniha nebude líbit,“ namítl jsem.

„Třesky plesky!“ zabručel pan Vrtátko. „Jen se spolehněte na to, co vám povídám. Vždyť mám taky děti – dva kluky a holku. A když mám jednou týdně volný den a vypravuju jim,

co se přihodilo tady u nás, jak mě jeden host napálil a nezaplatil, jak se jiný podroušený host chystal dát facku pikolíkovi, který roznáší cigarety, a vlepil ji místo pikolíkovi jedné nóbl dámě, která šla právě okolo, přál bych vám děti vidět, poslouchají, ani nedutají.“

„Inu, když myslíte, pane Vrtátko,“ povídám váhavě.

„Jistě! Spolehněte se, pane Kästnere,“ ujišťuje mě pan Vrtátko a už běží jinam. Jeden host cinká hlučně nožem o skleničku a chce platit.

Tak se stalo, že jsem napsal – a vlastně jen proto, že si to přál pan Vrtátko – příběh o věcech, které vy i já dávno známe.

Napřed jsem šel domů. Sedl jsem si k oknu, podepřel si hlavu, koukal na Pražskou třídu a myslel jsem, že příběh, který hledám, půjde snad náhodou zrovna okolo. To bych na něj byl ovšem zakýval a zavolal: „Ach, prosím vás, zaskočte sem ke mně na chvilku! Musím vás napsat!“

Ale příběh nešel a nešel. A mně už začínala být zima. Dopálil jsem se, zavřel jsem okno a oběhl asi třiapadesátkrát stůl. Všechno nadarmo.

A tak jsem sebou praštil jak široký tak dlouhý na zem a krátil si čas hlubokým přemýšlením jako předtím.

Když ležíš v pokoji na podlaze, zdá se ti svět docela jiný. Vidiš nohy židlí, trepky, květy na koberci, cigaretové pouzdro, zrníčka prachu, nohy stolu, ba najdeš pod pohovkou i levou

rukavici, kterou jsi před třemi dny marně hledal ve skříni. Ležím tedy ve svém pokoji a pro změnu si zvědavě prohlížím krajinu odzdola místo odshora... A najednou vidím, že nohy u židlí mají lýtka. Skutečná, pevná, tmavá lýtka – mohla by náležet nějakému černošskému kmenu nebo školákům v hnědých punčochách.

A zatímco ještě počítám nohy u stolu a židlí, abych zjistil, kolik černochoů nebo školáků stojí na mém koberci, napadne mě ta věc s Emilem! Snad proto, že jsem právě myslel na školáky v hnědých punčochách? Nebo proto, že se Emil jmenoval příjmením Tischbein?

Ať tak nebo tak, v tu chvíli mi přišel na mysl jeho příběh. Zůstal jsem tiše sedět. Přibližující se myšlenky a vzpomínky si totiž počínají jako psi, kteří dostali bití. Jestliže se trochu prudčeji pohneme, promluvíme na ně, nebo je dokonce chceme pohladit – frnk, jsou tytam! A pak můžeme čekat až do soudného dne, než se k nám zase odváží.

Ležím tedy nehnutě a usmívám se svému nápadu vlídně vstříc. Chci mu dodat odvahy. A skutečně: uklidnil se, je málem přítulný, přiblížil se o krůček, pokročil o další, a vtom jsem ho popadl za krk. A měl jsem ho.

Ten krk, abyste rozuměli. A to bylo prozatím všecko. Víte, je velký rozdíl, jestli popadneme psa za kůži a přidržíme si ho, nebo zachytíme-li pouhý příběh, který si zapamatujeme.

Držíme-li psa za kůži na krku, máme ho celého: pracky, čumák, ocas i všecko ostatní, co se počítá do celkové váhy. Vzpomínky se chytají jinak. Vzpomínky lapáme po troškách. Napřed ulovíme – dejme tomu – kštici. Potom přilétne levá přední noha, za ní pravá, zadek, levá pracka a tak dál, kus po kuse. A když už si myslíme, že je příběh úplný, hrr, hrr, přihrne se ještě ušní lalůček. A nakonec, máme-li štěstí, je před vámi celek.

Viděl jsem jednou ve filmu scénu, která mi živě připomínala to, co jsem vám právě vylíčil. V pokoji stál muž a neměl na sobě nic než košili. Zčistajasna se otevřely dveře a do pokoje se vnesly kalhoty. Muž si je navlekl. Potom přisvištěla levá bota, za ní přilétla vycházková hůl, vázanka, límeček, vesta, jedna ponožka, druhá bota, klobouk, sako, druhá ponožka, brýle. Byla to taková bláznivina. Ale nakonec byl muž správně oblečen. A všechno bylo tip top.

Zrovna tak se vedlo i mně s mým příběhem, když jsem ležel na podlaze, počítal nohy u stolu a myslel přitom na Emila. Jistě jste už i vy zažili něco podobného. Ležel jsem a schytával jsem vzpomínky deroucí se mi do hlavy ze všech stran, jak se na nápady sluší a patří. Nakonec jsem měl všechno pěkně pohromadě a příběh byl hotov! Zbývalo už jen sednout a hezky popořádku ho napsat.

To jsem – jak vidíte – taky udělal. Kdybych ho nebyl napsal, neměli byste teď v ruce hotovou knížku o Emilovi. Ale

předtím jsem narychlo udělal ještě něco jiného. Srovnal jsem jednotlivé části po řadě tak, jak ke mně dveřmi přilétaly, až jsem je měl konečně všechny pohromadě: levou botu, límeček, vycházkovou hůl, kravatu, pravou ponožku a tak dále.

Příběh, román, pohádka se podobají živoucím tvorům, a možná že jimi i jsou. Mají svou hlavu, nohy, krevní oběh a šat jako skuteční lidé. Chybí-li některému ve tváři nos či má-li každou botu jinou, neujde nám to, jakmile si ho bystřeji prohlédneme.

Dřív než vám vypovím souvislý příběh, předvedu vám ten malý bombardovací útok, kterým se na mne vrhaly jednotlivé údy celku, části a nápady.

Třeba jste natolik obratní, že si z těch různých prvků složíte ten příběh sami, než vám ho začnu vyprávět. Je to asi taková práce jako postavit z kostek stavebnice nádraží nebo kostel bez stavebního plánu, přičemž vám nesmí přebývat ani jediná kostka.

Je to vlastně jakási zkouška.

Brr – –!

Ale známka se z ní nedává.

Naštěstí!